

АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В ГАЛУЗІ РОСЛИНИЦТВА ASPECTS OF COST MANAGEMENT IN THE PLANT INDUSTRY

У статті розглянуті основні особливості сільськогосподарського виробництва. Обґрунтоване домінуюче положення галузі рослинництва в загальній виробничій системі сільськогосподарського виробництва. Розглянута система менеджменту витрат у сфері виробництва продукції рослинництва. Визначені такі її особливості: технологічний процес виробництва декількох видів продукції, необхідність розподілу загальних витрат між ними; послідовне здійснення основних виробничих процесів; висока питома вага незавершеного виробництва в рослинництві. Обґрунтовано необхідність підвищення дієвості й оперативного контролю над організацією обліку витрат за місцями їх виникнення, видами продукції й центрами відповідальності. Найбільш прийнятною формою виділення центрів відповідальності в сільському господарстві встановлено центри витрат. Доведений вплив методів формування витрат і собівартості на фінансові результати діяльності в межах економічного аналізу. Запропонований алгоритм відстеження такого впливу. Виділені основні завдання управління витратами в рослинництві.

Ключові слова: менеджмент, облік, собівартість, звітність, витрати, ефективність, сільськогосподарське виробництво, рослинництво, продукція.

В статье рассмотрены основные особенности сельскохозяйственного производства.

Обосновано доминирующее положение отрасли растениеводства в общей производственной системе сельскохозяйственного производства. Рассмотрена система менеджмента расходов в сфере производства продукции растениеводства. Определены следующие ее особенности: технологический процесс производства нескольких видов продукции, необходимость распределения общих расходов между ними; последовательное осуществление основных производственных процессов; высокий удельный вес незавершенного производства в растениеводстве. Обоснована необходимость повышения действенности и оперативного контроля над организацией учета расходов по местам их возникновения, видам продукции и центрам ответственности. Наиболее приемлемой формой выделения центров ответственности в сельском хозяйстве установлены центры расходов. Доказано влияние методов формирования расходов и себестоимости на финансовые результаты деятельности в рамках экономического анализа. Предложен алгоритм отслеживания такого влияния. Выделены основные задачи управления расходами в растениеводстве.

Ключевые слова: менеджмент, учет, себестоимость, отчетность, расходы, эффективность, сельскохозяйственное производство, растениеводство, продукция.

УДК 657. 21: 657.471

<https://doi.org/10.32843/infrastructure36-25>

Ковбаса О.М.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки
та підприємництва
Сумський національний
аграрний університет

Мартиненко К.

магістр із фінансів
Вища школа Ліхтенштейну

Дрозденко С.В.

студент
Сумський національний
аграрний університет

In article the main features of agricultural production are considered. The dominant position of field of crop production in the general production system of agricultural production is proved. The system of management of expenses in the sphere of production of crop production is considered. Its following features are defined: technological process of production of several types of products, need of distribution of the total costs between them; consecutive implementation of the main productions; high specific weight of work in progress in crop production. It is established that the earth is a crucial element of the functioning capital and the main means of production in the agrarian sector. Unlike other means it isn't a product of human work, spatially limited and at the correct use increases the fertility. Proved tasks in ensuring accurate accounting of land grounds and financial investments. The provision of rather separate expense accounting on cultures on regularly irrigated, conditionally irrigated, drained and ordinary lands in a section of the separate work types connected with soil processing, crops, application of fertilizers, improvement of natural haying and pasturable grounds is proved. The offered method of conducting accounting allows to control compliance of expenses of amount of works, quality and to terms their performance. Need of increase in effectiveness and operating control over the organization of the expense accounting for places of their emergence, types of products and the centers of responsibility is proved. The most acceptable form of allocation of the centers of responsibility in agriculture established the centers of expenses. Need to investigate the maintenance of expenses, their dependence on the production technology, their order of forming and reference to the prime cost of products is proved. Influence of methods of forming of expenses and prime cost on financial performance of activity within the economic analysis is proved. The algorithm of monitoring such influence is offered. The main objectives of cost management in crop production are marked out.

Key words: management, accounting, prime cost, reporting, expenses, efficiency, agricultural production, crop production, products.

Постановка проблеми. Від рівня собівартості та якості рослинницької продукції значною мірою залежить прибутковість усіх сільськогосподарських галузей, у кожному господарстві виникає нагальна потреба посилення відповідальності за необґрунтовані витрати. Тому постійне зниження витрат на виробництво продукції рослинництва є важливою умовою росту економічної ефективності зернової галузі, а також і вирішення ключових аспектів продовольчої безпеки країни загалом.

Сучасний стан менеджменту в галузі рослинництва, як і в інших галузях сільського господарства України, потребує новітніх, інноваційних підходів, впровадження яких для більшості малих та середніх товаровиробників є вкрай проблематичною та

досить затратною справою. Однак за останні роки намітилася позитивна тенденція до впровадження інноваційних управлінських механізмів, але переважно в структурах холдингового типу з достатнім фінансовим забезпеченням своєї діяльності. Особливо наочно це простежується на прикладі виробництва зерна, виробництво якого за останні роки в державі лише зростає. Для забезпечення такої ситуації виробниками продукції разом з науковцями розроблені та здійснюються заходи щодо забезпечення зростаючих показників виробництва зернових культур.

Для забезпечення подальшого розвитку агропромислового сектору економіки нашої держави необхідно забезпечити максимальне зростання

ресурсного потенціалу сільськогосподарських товаровиробників за рахунок максимального використання наявних агрокліматичних умов виробництва, перейти до адресного розподілу бюджетної фінансової допомоги на конкурсній основі за обов'язкового обґрунтування ефективності її використання, підвищення родючості сільськогосподарських земель, використання ефективного менеджменту. Важливу роль у вирішенні цих завдань повинен відіграти точний і своєчасний менеджмент витрат для виробництва продукції рослинництва, особливо зернових культур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження, присвячені аспектам управління витратами в галузі сільського господарства, особливо галузі рослинництва, є сферою діяльності багатьох відомих вітчизняних учених-економістів: В.Г. Андрійчука [1], І.В. Баришевської, Т.І. Чаюн [2], Т.В. Давидюк [3], В.М. Жук, Ю.С. Бездушної, Б.В. Мельничука [4], А.А. Костякової [5], Л.П. Шевчука, Н.А. Овчарук [6], Ю.С. Яковлевої [7] та інших.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у визначенні основних аспектів управління витратами в галузі рослинництва та під час виробництва окремих видів продукції. У зв'язку з цим було поставлено такі основні завдання: визначити особливості сільськогосподарського виробництва; розглянути особливості системи менеджменту витрат у сфері виробництва продукції рослинництва; розглянути вплив методів формування витрат і собівартості на фінансові результати діяльності підприємства; виділити основні завдання управління витратами в рослинництві.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасний ефективний виробничий менеджмент базується на повному обліку всіх господарських операцій та витрат, які були понесені для виробництва сільськогосподарських культур як у кожному виробничому підрозділі, так і по господарству загалом. Важлива роль належить своєчасному й точному обліку валового збору продукції; здійсненню контролю над виконанням заходів щодо підвищення культури землеробства; одержанню вивірених даних для калькуляції собівартості продукції; економічно обґрунтованому розмежуванню витрат по суміжних роках виробництва з постійним виділенням витрат на виробництво продукції наступних сільськогосподарських періодів (витрати на посів озимих культур і т.д.); подачі необхідної інформації про витрати по підрозділах підприємства для контролю над виконанням завдань і оперативного управління.

Сільськогосподарське виробництво є унікальним по своїй суті, і тому, формуючи підходи щодо вимірювання витрат і собівартості, науковці радять за первісну точку брати не особливості самого сільськогосподарського підприємства, а фактори формування витрат у ньому [7, с. 239].

Практика свідчить, що облік виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції є найскладнішою ділянкою в обліку сільськогосподарської діяльності, тому контролю цій сфері потрібно надавати достатньої уваги [5, с. 117].

Як наголошує В.Г. Андрійчук, визначення собівартості в сільськогосподарських підприємствах починають саме з продукції рослинництва, оскільки вона значною мірою споживається тваринництвом. Об'єктами розрахунку собівартості в рослинництві є різні види продукції, які одержують від кожної сільськогосподарської культури. Крім того, визначають собівартість незавершеного виробництва, що складається із собівартості сільськогосподарських робіт і вартості спожитих ресурсів для виробництва продукції рослинництва, які виконані (понесені) в поточному році під урожаєм майбутнього року [1].

Система менеджменту витрат у сфері виробництва продукції рослинництва визначається такими основними особливостями:

1. Технологічним процесом виробництва декількох видів продукції, а також необхідністю розподілу загальних видатків між ними.

Сучасне сільськогосподарське підприємство – складний виробничий організм, у якому процеси виробництва здійснюються в різний час і в різних частинах організаційно-економічного простору підприємства. Тому необхідно встановити місце формування (виникнення) витрат, яке може бути презентовано галуззю підприємства або його окремим підрозділом. Усе залежить від організаційно-економічної структури сільськогосподарського підприємства, наявності в ньому тих або інших галузей і служб.

Ключовим елементом функціонуючого капіталу й головним засобом виробництва в аграрному секторі є земля. На відміну від інших засобів вона не є продуктом людської праці, просторово обмежена й за правильного використання підвищує свою родючість. Звідси виникає завдання у забезпеченні точного обліку земельних угідь і фінансових вкладень. У свою чергу підвищення родючості землі вимагає додаткових фінансових вкладень на внесення органічних і мінеральних добрив, поліпшення її обробки, на зрошення, меліорацію тощо.

У різних природно-кліматичних регіонах країни за рахунок власних коштів проводяться роботи з меліорації земель (осушення чи зрошення). При цьому важливе значення має визначення економічної ефективності виробництва рослинницької продукції на цих землях. Необхідні дані для зазначених цілей можна одержати тільки в результаті роздільного обліку витрат за культурами на регулярно зрошуваних, умовно зрошуваних, осушених і звичайних землях у розрізі окремих видів робіт, пов'язаних з обробкою ґрунту, посівом, внесенням добрив, поліпшенням природних сінокісних

і пасовищних угідь і т.п. Такий облік дозволяє контролювати відповідність витрат обсягу робіт, якості та строкам їх виконання.

Поряд із цим виробництво сільськогосподарських культур здійснюється в тісному поєднанні природних і трудових процесів, тривалість виробничого циклу визначається в основному природними умовами росту й розвитку рослин. Строки виконання агротехнічних робіт зумовлені вегетацією рослин, а самі роботи здійснюються в строгій послідовності.

Витрати матеріальних засобів виробництва, праці й використання сільськогосподарської техніки в галузі носять нерівномірний характер і є сезонними. З річного обсягу робіт, виконуваних у рослинництві, більше половини припадає на періоди посіву й збирання сільськогосподарських культур. У зв'язку із цим виникає необхідність в обліку та контролі витрат як по сільськогосподарських культурах, так і по основних технологічних процесах.

Сільськогосподарське виробництво має декілька видів продукції в межах одного виробничого процесу. Тобто, вирощуючи цукрові буряки, одержуємо коренеплоди та гичку, виробляючи зерно – одержуємо полу, солому, зерновідходи. Тому сільськогосподарська продукція розподіляється на основну – заради якої ведеться виробництво (зерно, коренеплоди), супутню – коли отримують декілька рівноцінних видів продукції (солома і треста по льону) та побічну – таку, яка не є метою виробництва, але без отримання якої не можна обійтися (солома, гичка) [4, с. 35].

Через сезонність виробництва в рослинництві його продукція надходить протягом року вкрай нерівномірно. Її фактична собівартість визначається й розраховується тільки наприкінці року, після того, як будуть враховані всі пов'язані з нею виробничі витрати. Також слід пам'ятати, що виробництво в рослинництві не є єдиним процесом, а розподіляється на ряд різнорідних робіт, виконуваних протягом року в різний час (весняний, літній, осінньо-зимовий період).

Технологічний процес виробництва в рослинництві складається з наступних основних комплексів робіт: підготовка ґрунту до посіву, посів (посадка), догляд за посівами, збирання врожаю. Кожен із цих комплексів включає велику кількість конкретних робіт (оранка, боронування, прикочування, культивування та ін.). Тому понесені витрати на ці виконані роботи повинні бути розмежовані у виробничому обліку по окремих видах робіт. Такий поділ забезпечує не тільки реальне обчислення собівартості продукції рослинництва, але й сприяє здійсненню діючого контролю над формуванням витрат виробництва на кожній його технологічній стадії. Зіставлення фактично понесених витрат з їхніми плановими або нормативними показниками дозволяє виявляти економію або перевитрату різних виробничих та фінансових ресурсів на окремих техноло-

гічних роботах при виробництві відповідних сільськогосподарських культур.

Через специфічні особливості виробництва деякі види кінцевої продукції рослинництва одержують у два виробничі цикли: перший – пов'язаний з виробництвом культури, а другий – з переробкою отриманої продукції. Витрати на виробництво такої продукції необхідно враховувати роздільно: силосування (очищення та підготовка до приймання силосної маси до силосних споруджень, закладка й інші), заготовка сінажу, приготування вітамінізованого борошна, гранул і т.д.

Однак просте закріплення облікової інформації про понесені витрати по місцях їх виникнення, навіть із детальним розподілом по окремих підрозділах підприємства, нічого не дасть, якщо ніхто не буде відповідати за дотримання умов організації виробництва, його технології, а також за понесені видатки і їх обсяг.

У сучасних умовах усе більш очевидно стає необхідність підвищення дієвості й оперативного контролю над організацією обліку витрат по місцях їх виникнення, видах продукції й центрах відповідальності [5, с. 117].

Отже, необхідним стає виділення центрів відповідальності. Найбільш прийнятна форма виділення центрів відповідальності в сільському господарстві – центри витрат. Саме в таких підрозділах протікає весь технологічний процес виробництва продукції, у тому числі й зерна, і формування основних витрат виробництва. Тому вкрай важливо саме тут досліджувати зміст витрат, їх залежність від технології виробництва, їх порядок формування й віднесення до собівартості товарної продукції.

2. Послідовним здійсненням основних виробничих процесів.

У виробничому процесі рослинництва під час виконання технологічних робіт має місце велика кількість витрат: витрачається насіння, добрива, нафтопродукти, відбувається фізичне зношування техніки, машин, устаткування, інших основних засобів, оплачується праця працівників і т.д. Усі ці ідентифіковані витрати повинні накопичуватися в обліку окремо й розмежовуватися. У зв'язку із чим у виробничому обліку витрати повинні бути не тільки систематизовані в загальній сумі, але й здійснюватися в поелементному й постатейному групуванні (по елементах і статтях витрат згідно з їхньою галузевою номенклатурою).

Ефективна організація контролю забезпечується використанням нормативного обліку. Така організація обліку дозволяє здійснити поточний контроль над витратами на виробництво й виявляти в оперативному порядку відхилення фактичних витрат від діючих норм видатків матеріалів, заробітної плати й інших виробничих витрат, їх причин, винуватців і впливу на собівартість продукції для встановлення найбільш істотних

відхилень із метою прийняття необхідних управлінських рішень [5, с. 117].

3. Високою питомою вагою незавершеного виробництва в рослинництві.

Розбіжність часу виробничого процесу з часом одержанням готової продукції у звітному році викликає значні залишки незавершеного виробництва, які переходять на наступний рік (витрати на посів озимих зернових культур, внесення органічних добрив, посиви багаторічних трав, культурні пасовища і т.д.). Оскільки процес виробництва в рослинництві триває багато місяців, і паралельно здійснюються витрати під урожай двох суміжних років, бухгалтерський облік повинен чітко розмежувати витрати за роками:

- витрати минулих років під урожай поточного року;
- витрати звітного року під урожай цього ж року;
- витрати звітного року під урожай майбутніх років.

Такий поділ витрат в обліку дозволяє найбільш точно обчислити собівартість продукції рослинництва врожаю звітного року та суму витрат на виробництво, які включаються в собівартість продукції врожаю майбутніх років.

Незавершене виробництво є об'єктом обліку витрат у рослинництві, на нього відносяться відповідні частини витрат, що розподіляються (амортизаційні відрахування, накладні видатки й ін.). Суми розподіляють пропорційно встановленій базі, якою можуть виступати обсяг виконаних робіт, посівна площа тощо.

Правильна організація виробничого обліку в рослинництві може бути важливим елементом оперативного контролю над виробничими витратами, виявлення непродуктивних, малоефективних видатків і вживання дієвих заходів щодо їх усунення.

Відповідно до особливостей виробничого процесу в рослинництві виробничий облік повинен забезпечити розмежування витрат і одержання такої підсумкової інформації:

- за суміжними роками виробництва;
- у розрізі основних виробництв і культур;
- за видами виконуваних робіт;
- за номенклатурою елементів і статей витрат.

Отже, функціонування механізму обліково-аналітичної системи менеджменту сільськогосподарського підприємства забезпечується взаємодією трьох елементів цієї системи – підсистеми обліку, аудиту й аналізу. Організація раціонального ведення обліку пов'язана з низкою аналітичних процедур, які дозволяють обліковцю вибрати найбільш прийнятний варіант ведення обліку серед дозволених до застосування в бухгалтерській практиці нормативно-правовими актами у сфері бухгалтерського й податкового законодавства.

Є вплив методів формування витрат і собівартості на фінансові результати діяльності в межах

економічного аналізу, який відстежується за таким алгоритмом. На першому етапі вибору оптимального методу формування собівартості доцільно провести відбір методів формування собівартості, рекомендованих до застосування на сільськогосподарських підприємствах. Важлива роль в оцінці й управлінні собівартістю приділяється аналізу витрат на виробництво продукції рослинництва (рис. 1).

На другому етапі вибору оптимального методу формування собівартості визначаються недоліки використання в обліково-аналітичній системі конкретних методів формування собівартості. Зокрема, проблематичність застосування нормативного методу зумовлена обмеженими можливостями сільськогосподарського виробництва навіть у сфері короткострокового планування. В умовах щодо вузької асортиментної лінійки рослинницької продукції, в умовах постійно мінливих цін на сировину використання цілої низки норм і нормативів є недоцільним. Відповідно, можливим залишається застосування окремих елементів нормативного методу в обліково-аналітичній системі менеджменту підприємства. Проблематичність застосування в обліку методу формування усиченої собівартості, на нашу думку, зумовлена труднощами виділення постійної і змінної частин витрат, що ускладнює аналіз собівартості й суттєво знижує ефективність і корисність даного методу з урахуванням специфіки діяльності сільськогосподарського підприємства.

Отже, можна виділити такі завдання управління витратами в рослинництві:

- своєчасне й повне відображення всіх витрат на виробництво окремих видів культур або групи культур чи робіт незавершеного виробництва;
- контроль над правильним, раціональним використанням насіннєвої продукції, органічних і мінеральних добрив, коштів на оплату праці, сільськогосподарської техніки, робіт автотранспорту й інших допоміжних виробництв;
- своєчасне й повне оприбуткування продукції з оформленням відповідних документів;
- перевірка виконання планів і завдань по витратах і одержанню продукції;
- виявлення відхилень від установлених норм витрат відповідно до технології виробництва з метою визначення резервів їх зниження;
- визначення результатів виробничої діяльності по культурах, групах культур і підприємству в цілому;
- надання інформації для визначення фактичної собівартості продукції.

Від ефективного вирішення зазначених завдань значною мірою і залежить реальна собівартість окремих видів продукції рослинництва й величина прибутку від їх реалізації.

Висновки з проведеного дослідження. Підтверджено, що сільськогосподарське виробництво

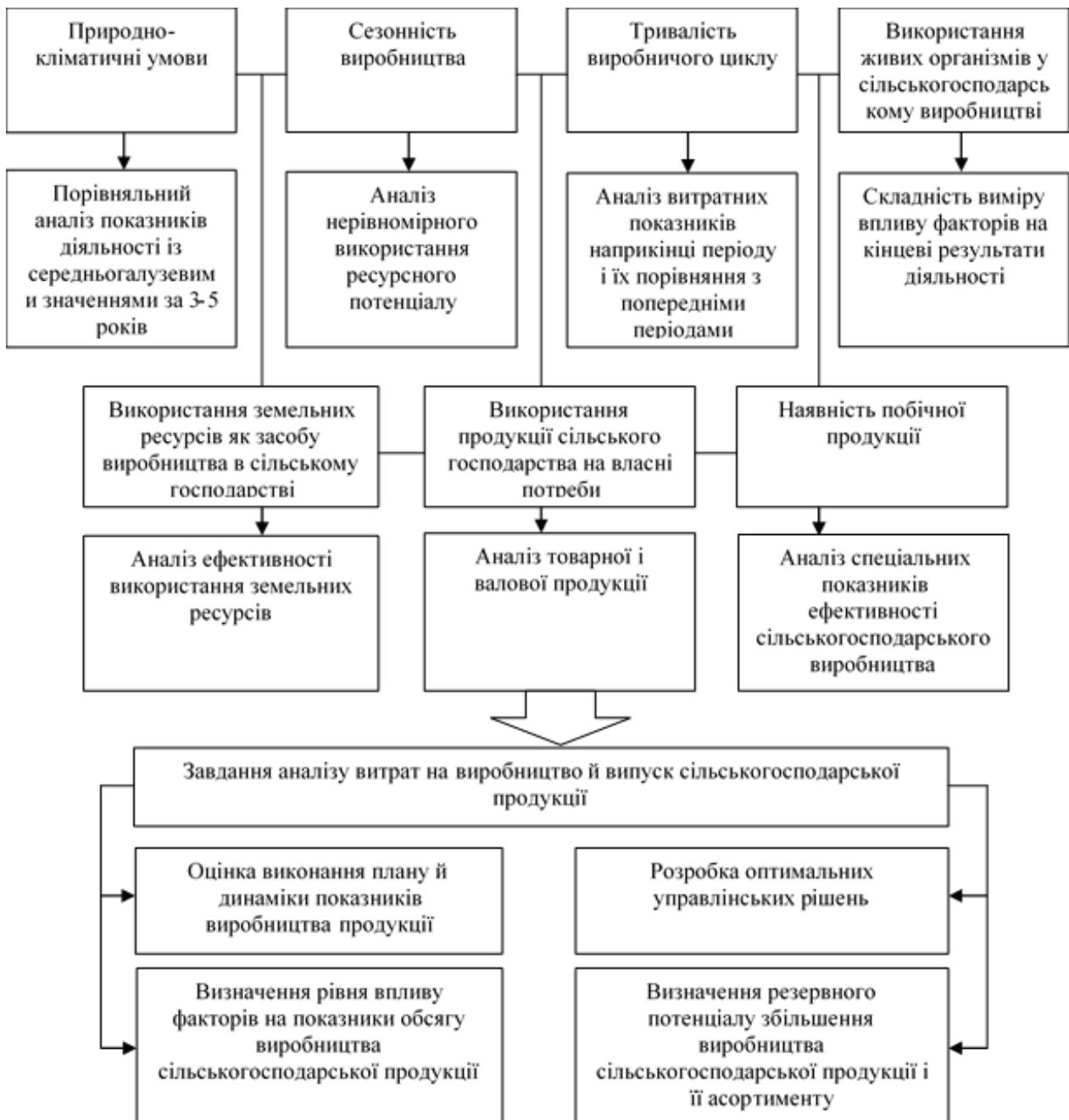

Рис. 1. Методи аналізу витрат на виробництво й випуск сільськогосподарської продукції

Джерело: узагальнено авторами на основі матеріалів [2; 3]

має свої особливості, а галузь рослинництва має домінуюче положення в загальній виробничій системі. Система менеджменту витрат у сфері виробництва продукції рослинництва характеризується такими особливостями: технологічним процесом виробництва декількох видів продукції, а також необхідністю розподілу загальних видатків між ними; послідовним здійсненням основних виробничих процесів; високою питомою вагою незавершеного виробництва в рослинництві. У процесі наукового дослідження виявлений вплив методів формування витрат і собівартості на фінансові результати діяльності в межах економічного аналізу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. Київ: КНЕУ, 2002. 624 с.
2. Баришевська І.В., Чаюн Т.І. Формування собівартості продукції рослинництва та шляхи її зниження на сільськогосподарських підприємствах. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Серія: Економічні науки.* 2017. № 7. С. 70–76.
3. Давидюк Т.В. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції у вітчизняних нормативних актах: напрями удосконалення. *Економіка.* 2016. URL: <http://economics.opu.ua/123-2> (дата звернення: 17.10.2019).

4. Жук В.М., Бездушна Ю.С., Мельничук Б.В. *Обліково-аудиторське забезпечення розвитку земельних відносин : колективна монографія*. Київ, 2013. 234 с.

5. Костякова А.А. Оперативний контроль витрат в сільському господарстві. *Вісник СумДУ. Серія: Економіка*. 2008. № 2. С. 58–62.

6. Шевчук Л.П., Овчарук Н.А. Особливості контролю витрат сільськогосподарського підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. № 2 Т. 1. С. 115–118.

7. Яковлева Ю.С. Методичні підходи до визначення собівартості продукції сільськогосподарських підприємств. *Вісник ХНАУ. Серія: Економіка АПК і природокористування*. 2008. № 9. С. 239–247.

REFERENCES:

1. Andriichuk V.H. (2002) *Ekonomika ahrarykh pidpriemstv* [Economics of agricultural enterprises]. Kyiv: KNEU, P. 624. (in Ukrainian).

2. Baryshevska I.V., Chaiun T.I. (2017) Formuvannya sobivartosti produktsii roslinnytstva ta shliakhy yii znyzhennia na silskohospodarskykh pidpriemstvakh [Formation of the prime cost of crop production and ways to reduce it at agricultural enterprises], *The bulletin of Kharkiv National Agrarian University. V.V. Dokuchaev. Series: Economic Sciences*, (7). pp. 70–76.

3. Davydiuk T.V. (2016) *Metody obliku vytrat i kalkuliuvannia sobivartosti produktsii u vitchyznianskykh normatyvnykh aktakh: napriamy udoskonalennia* [Methods of cost accounting and cost calculation of products in domestic regulations: directions for improvement]. *Economy*. Available at: <http://economics.opu.ua/123-2> (accessed: 17 October 2019).

4. Zhuk V.M., Bezдушna Yu.S., Melnychuk B.V. (2013) *Oblikovo-audytorske zabezpechennia rozvytku zemelnykh vidnosyn* [Accounting and auditing support for the development of land relations]. Kiev, P. 234. (in Ukrainian).

5. Kostyakova A.A. (2008) *Operatyvnyi kontrol vytrat v silskomu hospodarstvi* [Operational control of expenditures in agriculture]. *The bulletin of Sumy State University. Series: Economics*, (2), pp. 58–62.

6. Shevchuk L.P., Ovcharuk N.A. (2012) *Osoblyvosti kontroliu vytrat silskohospodarskoho pidpriemstva* [Features of cost control of an agricultural enterprise]. *The bulletin of Khmelnytsky National University*, (2), vol. 1, pp. 115–118.

7. Yakovleva Yu.S. (2008) *Metodychni pidkhody do vyznachennia sobivartosti produktsii silskohospodarskykh pidpriemstv* [Methodical approaches to determining the cost of production of agricultural enterprises]. *The bulletin of KhNAU. Series: Agricultural Economics and Environmental Management*, (9), pp. 239–247.

Kovbasa Oleksandr

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Economics and Entrepreneurship,
Sumy National Agricultural University

Martynenko Kateryna

Master of Science in Finance
University of Liechtenstein

Drozdenco Serhii

Student
Sumy National Agricultural University

ASPECTS OF COST MANAGEMENT IN THE PLANT INDUSTRY

The purpose of the article. To ensure the further development of the agro-industrial sector of the economy of our country, it is necessary to ensure the maximum growth of the resource potential of agricultural producers by maximizing the use of existing agro-climatic conditions of production, to move to the targeted allocation of budgetary financial assistance on a competitive basis, with the obligatory justification of the effectiveness of its use, agricultural land the use of effective management. Accurate and timely cost management for crop production, and especially for cereals, should play an important role in meeting these challenges.

The purpose of the study is to identify the main aspects of cost management in the field of crop production and in the production of certain types of products. In this connection, the following main tasks were set: to identify the features of agricultural production; to consider the peculiarities of the cost management system in the field of crop production; to consider the influence of methods of cost formation and cost on the financial results of the enterprise; to highlight the main tasks of managing costs in plant production.

Methodology. The methodological basis of the study is a system analysis and a comprehensive, dialectical approach, which includes the study of individual elements of the cost management system in the field of crop production.

The tracking algorithm, the influence of the methods of cost formation and cost on the financial results of the enterprise in the framework of economic analysis is developed on the basis of a systematic approach using logical and heuristic methods.

Results. The costs of material means of production, work and the use of agricultural machinery in the region are uneven and seasonal. Of the annual volume of work carried out in crop production, more than half

falls on the periods of sowing and picking crops. In this regard, there is a need for accounting and cost control both for crops and for the main technological processes.

Agricultural production has several types of products within the same production process. Through the seasonality of production in crop production, its products arrive extremely unevenly throughout the year. Its actual cost is determined and calculated only at the end of the year, after all production costs associated with it are taken into account.

The costs incurred for these work performed should be delimited in the production accounting for certain types of work. This approach provides not only a real calculation of the cost of crop production, but also contributes to the implementation of existing control over the formation of production costs at each of its technological stages. A comparison of the actual expenses incurred with their planned or normative indicators allows you to identify the savings or overspending of various production and financial resources on individual technological robots in the production of the corresponding crops.

It becomes necessary to establish responsibility centers. The most acceptable form of allocation of responsibility centers in agriculture is cost centers.

Effective control organization is ensured by the use of regulatory accounting. Such an organization of accounting allows you to exercise current control over production costs and quickly identify deviations of actual costs from the current norms of expenditure of materials, wages and other production costs, their causes, perpetrators and the impact on the cost of production to establish the most significant deviations in order to make the necessary management decisions.

The functioning of the mechanism of the accounting and analytical management system of an agricultural enterprise is ensured by the interaction of the three elements of this system - the subsystem of accounting, audit and analysis. The organization of rational accounting is associated with a number of analytical procedures that allow the accountant to choose the most appropriate version of accounting among those permitted for use in accounting practice by regulatory legal acts in the field of accounting and tax legislation.

Practical implications. The proper organization of production accounting in crop production can serve as an important element of operational control over production costs, the identification of unproductive, inefficient costs and the adoption of effective measures to address them.

Value/originality. In our work, it is confirmed that agricultural production has its own characteristics, and the field of crop production has a dominant position in the overall production system. The cost management system in the field of crop production is characterized by the following features: the technological process of production of several types of products, as well as the need to distribute the total costs between them; consistent implementation of the main production processes; high proportion of work in progress in crop production. In the process of scientific research, the revealed influence of the methods of cost formation and cost on the financial results of activities in the framework of economic analysis.